

Uusi onomastinen koulukunta

EERO KIVINIEMI — RITVA LIISA PITKÄNEN
— KURT ZILLIACUS *Nimistöntutkimuksen terminologia — Terminologin inom namnforskningen*.
Castrenianumin toimitteita 8. Vammala
1974. 112 s.

EERO KIVINIEMI *Paikannimien rakennetyyppeistä*. Suomi 118:2. Forssa 1975. 82 s.

Nimistöntutkimuksella voi katsoa olevan kolme päätaivoitetta: nimien etymologinen selvittely, nimien rakenneanalyysi (nimitypologia) ja nimeämisseemeihin kohdistuva tutkimus. Tavoitteet eivät ainakaan välttämättä sulje pois toisiaan, mutta ne voivat olla hyvin eri tavoin painotettuina.

Etymologioivalla nimistöntutkimuksella on vanhat perinteet. Se on ollut lähempänä sanastontutkimusta ja äännehistoriaa kuin varsinaista systemaattista onomastiikkaa. Rakenneanalyysin on suoma-

laiseen onomastiikkaan, erityisesti paikannimien tutkimukseen, tuonut Viljo Nissilä (Vuoksen paikannimistö I, 1939; Suomalaista nimistöntutkimusta, 1962) lähinnä aikaisempiin ruotsalaisiin tutkimuksiin nojautuen. Nissilä olikin pitkät ajat suomenkielisen nimistöntutkimuksen ainoa spesiaalistanut edustaja. Vasta tällä vuosikymmenellä on suomalaisesta onomastiikasta taas alkanut kuulua jotakin uutta, jopa niin että voidaan puhua uuden koulukunnan synnystä.

Uusi koulukunta on nähnyt onomastiikan keskeisinä probleemeina nimien rakenteet ja nimeämissysteemit. Traditionaalinen etymologiakeskeisyys on menettänyt asemansa; siitä on tullut vain yksi apukeino. Tämä kaikki merkitsee samalla onomastiikan entistä selvempää itsenäistymistä ja probleeminasettelun alan laajentumista — ja erityisesti tässä vaiheessa metodisten kysymysten keskeytyttä.

Koulukunnalle on ominaista myös kaksikielisyys. Teoreettisen ja metodisen pohjan onkin luonut Kurt Zilliacus uraauurtavassa tutkimuksessaan Ortnammen i Houtskär (1966), ja suomenkielisellä puolella teoreetikkona on lähinnä Eero Kiviniemi. Kaksikielisyys ei ole jäänyt pelkästään teorianmuodostuksen tasolle, vaan koulukunnalla on menossa laajahko kieliraja-alueiden paikannimistön tutkimushanke. Sen esittely herätti muuten hyvin ansaittua huomiota, nimenomaan metodin osalta, 12. kansainvälisessä nimistöntutkijoiden kongressissa Bernissä kesällä 1975.

Eero Kiviniemen, Ritva Liisa Pitkäsen ja Kurt Zilliacuksen laatima Nimistöntutkimuksen terminologia — Terminologin inom namnforskningen pyrkii kolmeen saatesanoissa määritelyyn päätaivoitteeseen: »1) kokoamaan yhteen ja selittämään kaikki Suomen nimistöntutkimukseen liittyvät keskeiset termit, 2) esittämään ehdotuksen termien käytön yhdenmukaistamiseksi, mihin liittyy käsitteiden rajaaminen osittain uudella tavalla ja terminologian muuttaminen tätä vastaavaksi, 3) helpottamaan terminologista

kommunikaatiota suomen ja ruotsin ja toisaalta suomalaisen ja skandinaavisen tutkimuksen välillä». Leksikografian lisäksi kirjalla on siis metodispainotteinen ohjelmanjulistuksen funktio. Tämä tulee esille paitsi termien selityksissä myös useissa kaavioissa ja havainnollisissa piirroksissa. Termit on esitetty kahdessa aakosjärjestyksessä, ensin suomalaiset ja sitten ruotsalaiset, ja nimiartikkelit noudattavat soveltuvin osin seuraavanlaista kaavaa (esimerkkinä hakusana *alkuosa*):

alkuosa — ensimmäinen nimenosa
) (jälkiosa, vrt. määrite (osa)
= förled

On siis annettu termin selitys, joka usein on pitkäkin ja esimerkein valaistu, tarvittaessa vastakohta, viittaus läheiseen termiin ja lopuksi ruotsin vastine (ruotsalaisessa osassa suomen vastine). Hakusanoiksi on otettu sellaisiakin termejä, joita kirjan laatijat eivät enää suosittelle käytettäväksi; näiden joutavuus on osoitettu typografisin keinoin.

Eero Kiviniemen Paikannimien rakennetyypeistä on pääasiallisesti luentosarjaan perustuva esitys. Osaltaan se täydentää ja perustelee Terminologian leksikografisia selityksiä. Se sisältää myös paljon muuta pohdintaa: Mikä on proprin ja appellatiivin ero? Miksi toiset sanat esiintyvät propreina mutta toiset eivät? Mikä on erilaisten nimityyppien yleisyys?

Käsittelen seuraavassa kummankin teoksen kannanottoja ja ratkaisuja yhdessä ja viittaaan teoksiin kirjoittajien sukunimien lyhenteillä KPZ ja K.

Paikannimien rakenneanalyysin perustana on *l a u s e s e m a n t t i n e n* eli syntaktinen luokittelu. Nimen katsotaan koostuvan yhdestä tai useammasta *n i m e n o s a s t a*, jollainen on »jokainen nimeen sisältyvä kielellinen ilmaus, joka ilmaisee yhden tarkoitetta luonnehtivan seikan eli yhden paikalle ominaisen piirteen» (K s. 17). Esim. saarennimessä *Pihlajasaari* on kaksi syntaktista nimenosaa: /pihlaja/ ilmaisee,

mitä paikalla on, ja /saari/ ilmaisee, mikä paikka on. Mutta saman saaren mukaan nimettyä talonnimenä *Pihlajasaari* on syntaktisesti yksiosainen, sillä se ilmaisee vain tarkoitteen (talon) sijainnin. Syntaktisesti yksiosaisesta nimestä on eräänlaisena ääriesimerkkinä karinnimi *Keurun Matin hevosen selkä*, joka ilmaisee vain yhden paikalle ominaisen piirteen eli sen, että kari näyttää siltä kuin paikalle hukuneen hevosen selkä olisi jäänyt näkyviin (K s. 29). Tämä Zilliacuksen alkuaan kehittämä analyysimalli on onomastisesti tarkoituksenmukaisempi kuin vanhastaan käytössä ollut pelkkä *s a n a s e m a n t t i n e n* luokittelu, jossa huomio kiinnitetään vain *n i m i e l e m e n t t i e n* yleisiin merkityksiin (nimelementtien jokainen nimen perusmuotoon kuuluva morfeemi).

Sanat *lausesemantinen* ja eritoten *syntaktinen* tuntuivat aluksi tässä käytössä oudoilta — lähinnä tuli mieleen proprin kontekstuaalinen asema — mutta niihin tottui pian. Voidaanhan olettaa, että sellaisessa saarennimessä kuin *Pihlajasaari* määriteosaa vastaisi etärakenteessa upotettu lause, jonka propositionaalinen sisältö olisi 'saaressa on pihlaj(i)a'. Vastavaanlaista etärakennetta ei *Pihlajasaari*-talonnimellä voi nähdä olevan. Mielestäni *syntaktinen*-sanan voisi kuitenkin jättää pois tästä käytöstä.

Kaikkiaan tämä lausesemanttinen analyysi on mielekäs ja käyttökelpoinen keksintö. Haluan kuitenkin seuraavassa hieman kritisoida sen yhteydessä käytettyä termistöä.

Termit *t a r k o i t t a a* ja *i l m a i s t a* on esitetty tavallaan toistensa vastakohdina. KPZ:n mukaan *tarkoittaa* [nimen identifioivasta tehtävästä] 'toimia nimityksenä, paikan symbolina', »esim. nimi Väärälampi tarkoittaa semmimistä lampea l. on lammen nimenä», ja *ilmaista* 'määritellä, toimia sisällön ilmauksena', »esim. nimessä Väärälampi määritte ilmaisee lammen muotoa, perusosa paikan lajia». *Tarkoittaa*-termin on ilmoitettu liittyvän denotaation ja *ilmaista*-termin konnotaati-

tion käsitteeseen. (Suomen osalta KPZ pitää termejä *denotaatio* ja *konnotaatio* tarpeettomina, mutta ruotsin osalta hyväksyytään *denotation*, *denotera* ja *konnotation*, *konnotera*.) Kirjoittajat ovatkin tarkoittaneet *tarkoittamisella* juuri denotaatiota eli referentiaalista suhdetta tai ekstenosiota, mutta *ilmaiseminen* näin ymmärrettyinä on vaikeasti yhdistettävissä konnotaation käsitteeseen, joka tosin on kirjallisuudessa eri yhteyksissä tulkittu hieman eri tavoin. Esimerkit osoittavat, että kirjoittajat ovat tarkoittaneet *ilmaista*-termillä osaksi ja systeemin kannalta vähän turhaankin intensiota ja osaksi, aivan luontevasti, muuta. Sana- ja lausesemanttisen analyysin eroa on kuvattu (KPZ s. 44) kaavion avulla. Nimi *Kirkkopelto* (kirkon viessä olevan pellon nimi) on analysoitu seuraavasti:

SANA	TARKOITTA AILMAISEE	
kirkko	kirkkoa	kirkon ominaisuuksia
pelto	peltoa	pellon »
NIMENOSA		
-pelto	peltoa	pellon »
Kirkko-	kirkkoa	pellon sijaintia

Ilmaisee-sarakkeessa on kolmella ensimmäisellä rivillä hamuilu intensiota. Mutta jos lähdetään siitä, miten suomalainen ymmärtää *ilmaista*-verbin, on mielestäni järkeenkäypää vain viimeinen rivi eli se seikka, että nimenosa /kirkko/ ilmaisee pellon sijaintia. Sen mukaan vastaavasti /pelto/-osan pitäisi ilmaista, että paikka eli nimen tarkoite on pelto (tai että tällä tarkoitteella on pellon ominaisuuksia ainakin niin paljon, että sitä voidaan sanoa pelloksi). Mikäli olen ymmärtänyt oikein, kaavion ensimmäinen otsikkojenjälkeinen rivi pitäisi lukea »Sana kirkko tarkoittaa kirkkoa ja ilmaisee kirkon ominaisuuksia» (ja muut vastaavasti). Sekä sana- että lausesemanttisen analyysin kannalta tuntuu luonnottomalta ajatella, että yhdistämätön sana ilmaisisi tarkoitteensa ominaisuuksia, ellei ole kysymys tietynlaisista ekspressiivisistä sanoista. Tällaista funktiota ei suomen *ilmaista*-verbille enää tulisi säilyttää. Mielestäni lausesemanttiselta

kannalta konnotaatiot ovat ainakin tässä tapauksessa irrelevantteja. Loppujen lopuksi kysymys on vain siitä, että sanasemanttisesti *pelto* tarkoittaa (= merkitsee) pelttoa ja *kirkko* kirkkoa, mutta lausesemanttisesti nimenosa /pelto/ ilmaisee, että nimen tarkoite on pelto, ja /kirkko/ ilmaisee tämän pellon sijaintia.

Tarkoittamisen ja ilmaisemisen vastaakohtaisuuteen liittyy vielä termi *n i m i t y s* 'sana, joka esiintyy vain jotakin tarkoittavana (esim. henkilöä, ammattia, asukasta, rakennusta yms.) eikä jotakin ilmaisevana (esim. sijaintia, paikalla olevaa muotoa)', »esim. 'kirkko' nimessä Kirkkosalmi on rakennusta tarkoittava nimitys mutta sijaintia ilmaiseva perusosa». Tässä on taas käytetty melko vaikiintunutta termiä uudella tavalla, mikä mielestäni enemmän sotkee kuin selvittää. Sitä paitsi tuntuu siltä, että leksikografi on sanonut toista kuin ajatellut. Tarkoitus on ollut kai se, että *nimitys* olisi sanasemanttisen analyysin ja *nimenosa* lausesemanttisen analyysin termi. Selityksestä saa sen käsityksen, että nimitys voi olla propriikin (esim. *Matti*-sana nimessä *Mattinpelto*).

KPZ:n mukaan nimen perusosa, jollaiseksi siis tässä lasketaan myös yksiosainen nimi, voi olla a) *l a j i a i l m a i s e v a*, esim. *Virta*, *Palomaa*, (*Vene*)*lahti*, (*Kivisalon*)*maa*, b) *n i m i t t ä v ä*, esim. (*Pohjois*-)*Venelahti*, *Kivisalo*(nmaa), *Reiviikki*, *Onnela*, tai c) *e r i t y i s p i i r r e t t ä i l m a i s e v a*, esim. *Katajisto*, *Venelahti* (kylännimenä), *Siperia*, *Kohiseva* (KPZ kaavio s. 8 ja hakusana perusosa). Kaavion ja sen esimerkkien ymmärtäminen sellaisenaan tuntuu toivottomalta, mutta KPZ:n eri artikkelien ja K:n tutkiskelu auttaa.

Termiä *nimittävä* käytetään KPZ:n mukaan »paikan varsinaisesta/alkuperäisestä nimestä, joka esiintyy paikkaa vain tarkoittavana perusosana». Nimessä *Pohjois-Venelahti* on /venelahti/ syntaktis-semanttisen analyysin mukaan yksiosainen ja samalla perusosa. Epeksegeettisessä nimessä katsotaan sekä primaari osa että

epeksegeettinen lisä kumpikin erikseen perusosaksi, koska kummankin tarkoite on sama (tämän seikan sanoo vasta K s. 63). *Kivisalonmaa*-nimessä /maa/ on lajia ilmaiseva perusosa, ja /kivisalo(n)/ eli paikan alkuperäinen nimi on epeksegeettisen nimen osana käsitettävä yksiosaiseksi ja sellaisenaan paikkaa vain denotoivaksi nimenosaksi. Pelkän *Kivisalo*-nimen syntaktis-semanttinen analyysi on toinen asia; vasta tässä analyysissa tulee esille se seikka, että nimi ilmaisee paikan lajin ja jotakin sen materiaalisesta ominaisuudesta. — Toisaalta nimittäviä ovat myös ne syntaktisesti yksiosaiset nimet, jotka eivät sisällä sellaista leksikaalista ainesta, joka kyseisessä kieliyhteisössä pystyisi kuvaamaan tarkoitettua joko suoraan tai assosiaatioon perustuvasti. Esim. ruotsin *Bredvik*-nimestä mukailtu *Reiviikki* on suomalaiselle vain nimenä esiintyvä foneemisekvenssi, eikä *Onnela* sen kummemmin kerro mitään tarkoitteestaan, paitsi ehkä nimenantajan näkemysten paikasta, niin kuin Kiviniemi (K s. 53) huomauttaa. Jos tällainen näkemysten tai toiveen kuvaaminen otetaan huomioon, nimi kai oikeastaan kuuluisi erityispiirteitä ilmaisevien luokkaan.

Erityispiirrettä ilmaisevat nimenosat luokitellaan lisäksi *m u o d o l l i s s e m a n t t i s e s t i* (KPZ kaavio s. 9). Tätä analyysia esittelevään KPZ:n kaavioon ei liity minkäänlaista selitystä. Siinä esitetyt luokitteluperusteet ja luokat ovat uskoakseni vain esimerkkejä, joilla ei ole pyrittäkään täydelliseen analyysimalliin. Sen periaatteista voi kuitenkin kertoa seuraavanlaisesti: *Venelahti*-nimen /vene/ on appellatiivi, tarkemmin kulttuurisana, ja se ilmaisee toimintaa, tarkemmin käyttöä. (Lukija saa arvata, että esimerkkinimi tarkoittaa lahtea, jossa on venevalkama. Arvasinkohan oikein?) Samaan rypäaseen kuuluvassa nimessä *Venelahdenkari Venelahden*-osa on erisnimi, tarkemmin paikannimi, ja ilmaisee tarkoitteen täsmällisen sijainnin. Täsmällisen sijainnin vastakohtana on suhteellinen sijainti, jollaisen ilmaisee alkuosa nimessä

Pohjois-Venelahti. Edelleen samaan rypäeseen kuuluvassa nimessä *Veneoja* alkuosa on [em. *Venelahti*-nimen] määrite, ja sekin ilmaisee paikan täsmällisen sijainnin (toisaalla KPZ:ssa olevassa karttapiirroksessa oja laskee Venelahteen).

Yksiosaiset nimet analysoidaan siis samalla tavalla kuin yhdysnimien määriteosat. Kiviniemikin sanoo kirjassaan ensin näin, mutta tarkemmin mietittyään tulee siihen tulokseen, ettei niiden rinnastaminen perusosiin aina käykään (K s. 59—61). Kiviniemen »tajunnanvirtateknika» on joskus omiaan hämmentämään lukijaa, mutta tulevatpahan muutamat KPZ:n kannanotot tällä tavalla korjatuiksi.

Kiviniemi korostaa, että johtimellisia nimiä tutkittaessa on syytä pitää erillään sellaiset, joissa johdin kuuluu jo vastaavaan appellatiiviin (esim. *Ojanne*), sellaista, joihin johdin on liitetty vasta nimeä muodostettaessa (esim. *Ojala*). Eräillä johdinmorfeemeilla onkin lähinnä vain nimeä muodostava funktio, eli ne ovat proprin merkkejä. Kiviniemi ei kuitenkaan pidä näin johtimella muodostettuja nimiä kaksiosaisina, vaikka hän kyllä mainitsee tällaisen mahdollisuuden (kaksiosaisina tällaisia pitää mm. ruotsalainen Bengt Pamp, *Kring ortnamnens grammatik*, Namn och bygd 1973). Yhtä nimenmuodostustyyppiä edustavat sellaiset tapaukset, joissa johtimella substituoidaan nimen perusosa. Näin on voitu tuottaa rinnakkaisnimiä (*Ahvenlampi ~ Ahveninen*) ja siirrynnäisiä (*Fukonen Jukojärven vieressä olevan lammen nimenä*). Tätä nimenmuodostustapaa Kiviniemi kutsuu suffiksatioksi (KPZ ei vielä tunne termiä).

Siirrynnäisnimi eli siirrynnäinen oli aikaisemmassa onomastiikassa vain asutuksen mukana seudulta toiselle kulkeutunut nimi. Termin merkityksen alaa on nyt laajennettu käsittämään kaikki sellaiset tapaukset, joissa olemassa oleva nimi on »siirretty» uutta paikkaa tarkoittavaksi. Edellä mainittu *Pihlajasaari* on talonnimenä m e t o n y y-

minen siirrynnäinen, samoin *Rauma* kaupungin nimenä. Vertailleva siirrynnäinen, on esim. *Siperia* syrjäpellon nimenä ja *Kapernaumi* talonnimenä. Näistä on kyllä turha erottaa »sanaleikkimeksi» sellaista kuin *Mustameri* (KPZ kaavio s. 49), joka kai on mustanpuhuvan lammen nimenä. Siinänsä suositeltava *sanaleikkiniemi*-termi sopii paremmin tarkoittamaan esim. sellaista huvilannimeä kuin *Niittyvilla* (KPZ).

Asutuksen mukanaan tuomia nimiä, joita ennen sanottiin siirrynnäisiksi, sanotaan nyt analogisiksi siirrynnäisiksi (K s. 52). KPZ:ssa tätä termiä ei vielä ole.

Termit primaari ja sekundaari on rauhoitettu pelkästään kronologisia suhteita ilmaiseviksi. Nimiryssä on kantanimi (ent. »primaarinimi») ja liitynnäisiä (ent. »sekundaarinimi»). Liitynnäiset ovat joko *koko-*, *määrite-* tai *perusosaliitynnäisiä*. Jako on siis sama kuin ennen, vain termien perusosa on muuttunut. Uusi termi on ymmärrettävä niin, että esim. kantanimen *Venelahti* liittyy sellaisia liitynnäisiä kuin *Venelahdenkari* ja *Venelahdenniitty* (koko-liitynnäisiä), *Veneoja* (määritelitynnäinen, jossa kantanimiä edustaa määriteosa) ja *Lahdenperä* (perusosaliitynnäinen). Liitynnäisten laatua osoittavat termit tuntuvat vieläkin hieman väkinoisiltä, mutta parempiakaan ei liene helppo keksiä.

Koulukunnan kaksikielisyydestä johtuva kielirajanimistön tutkimus on tuottanut metodologisia ja samalla terminologisia tuloksia. *Lainanimet* on luokiteltu sen mukaan, miten originaalin elementtejä on siirretty kielestä toiseen. *Kokomukaelmassa* originaali on siirretty vastaanottavan kielen fonologiseen systeemiin, esim. *Bredvik* → *Reiviikki*. *Osamukaelma* tästä on *Reilahti* ja *käännöslaina* eli *käännös* nimi *Laajalahti*. Osamukaelma on siis oikeastaan käännöslainan ja kokomukaelman kontaminaatio. Samatarkoitteinen *Reiviikinlahti* on epekegeettinen,

ja Kiviniemi pitää sitä ainakin mahdollisena osamukaelman edeltäjänä (K s. 58).

Lainanimistöön kuuluvat myös *t a k a i s i n l a i n a t*, jollaisista on esimerkiksi *Petäjälähti* (pitäisi kai olla *Petäjäläksi*) → *Petalax* → *Petolahti*.

Koska suomen lingvistiisessä terminologiassa on yleisesti pyritty käyttämään *pääte*-sanaa vain taivutuselementeistä (sija- ja persoonapäätteet), ei sitä olisi onomastiikassakaan syytä käyttää laajemmassa, tavallaan kansanomaisemmassa merkityksessä. Kiviniemi puhuu muutamain paikoin esim. *nen*-päätteestä (K s. 32, 37), vaikkei mikään estäisi puhumasta *nen*-johtimesta. Joissakin tapauksissa *pääte*-sana voitaisiin korvata sanalla *loppu*, varsinkin jos halutaan välttää nimen vartalon loppuun kuuluvan foneemisekvenssin täsmällistä morfemaattista kategoriointia. KPZ:ssa on hakusanapari *pääteaines* ~ *pääteosa* selitetty: »esim. suffiksiksi epäiltävissä oleva nimen loppuosa, esim. Oja/nko». Miksei *loppuosa* tai *loppuaines*, kun sen ruotsalaiseksi vastineeksikin on annettu *slutelement*? Kiviniemi mainitsee yhtenä rakennetyypinä nimet, joissa on »appellatiivi + suffiksi (tai suffiksien kanssa samanasuinen pääteaines)» (K s. 22). Suffiksella tarkoitetaan tässä nimenomaan johtimia ja samanasuisilla pääteaineiksilla sellaisia perusosana olleesta appellatiivista redusoituneita aineksia kuin /io/ nimessä *Mustio* ← *Mustajoki* ja /la/ nimessä *Karhula* ← *Karhulahti*. KPZ:ssa tällaisista käytetäänkin onnistunutta uudistermiä *n ä e n n ä i s j o h d i n* aikaisemman sekundaarijohtimen asemesta. — Saman alan epätarkkuus on *nimi-elementti*-termin selityksessä: »nimeen sisältyvä sana tai suffiksi; termiä voitaneen käyttää myös nimeen sisältyvistä morfeemeista» (KPZ). Annetut esimerkit osoittavat kuitenkin, etteivät nimielementit juuri muita voi ollakaan kuin morfeemeja. Tässä voi onastella leksikografian tarkoitaneen morfeemeillaan vain taivutus- ja tunnusmorfeemeja.

Termejä *apokopee* ~ *loppuheitto* ja *synkopee* ~ *sisäheitto* on KPZ:ssa suosi-

teltu fennistiikassa vakiintuneesta käytöstä poikkeavasti merkitsemään kokonaisen tavun katoa. Hakusana *apokopee* on selitetty: »loppuheitto; termiä on käytetty varsinkin loppuheittoon perustuvista hypokorismeista, esim. Nikolaus → Niko». *Synkopee* on selitetty saman kaavan mukaan, ja ainoa esimerkki siitä on »Nikolaus → Niiles, Nils». KPZ:ssa on lisäksi termi *kuluminen*: »nimen säännötön lyheneminen, tav. äänteellisesti mukavampaan asuun, esim. (Kaislalahti →) Kaislahti». Tästä ei ole mitään viittausta *synkopeehen*, mutta mikä näiden eron sitten pitäisi olla? Hakusanaa *haplogogia*, josta samainen *Kaislahti* tavallisesti mainitaan esimerkkinä, ei ole ollenkaan. KPZ:ssa on vielä termi *lyhentymä* 'uusi nimiasu, joka on syntynyt aiemmasta lyhentymälä'. Tästä ovat esimerkkeinä *Gregorius* → *Korjus*, *Kotajärvenmaa* → *Kotarvenmaa* ja *Kopsanmaa* → *Kopsama*. Ensimmäisessä on selvä afereesi; *afereesi* on kyllä hakusana, mutta mitään viittausta ei ole *lyhentymästä* siihen eikä päinvastoin. Kahdessa jälkimmäisessä olisi KPZ:n terminologian mukaan tapahtunut kuluminen, mutta taaskaan ei ole mitään viittausta *kuluminen*-hakusanaan. KPZ:ssa näkykyllä muuten olevan sellainen periaate, että kuhunkin käyttöön vakiinnutettaisiin vain yksi termi. Miten esimerkiksi sellainen kirjan potentiaalinen käyttäjä kuin laudaturtyötä tekevä oppilas pystyy erottamaan *synkopeen*, *kulumisen* ja *lyhentymisen* ja vielä cl-tenttiä varten päähän päättäämänsä *haplogogian* toisistaan?

Tässä on tullut paljonlaisesti huomautelluksi, mutta KPZ:n kirjoittajat lupavat saatesanoissaan ottaa huomautuksia ja korjausehdotuksia vastaan mielellään. Kumpikin kirja on silti yleisvaikutelma-taan positiivinen. Niissä on paljon uutta, enemmän hyvää kuin huonoa. Varsinkin Kiviniemen kirjassaan esittämät huomiot nimien ja nimistöjen luonteesta, nimeämiseen liittyvistä ilmiöistä ja nimissä tapahtuvista muutoksista ovat arvokkaita. Niitä vain ei ole tässä yhteydessä ollut tilaa yksitellen kehua.

Koulukunnan toiminta voidaan nähdä laajempaakin taustaa vasten. Yhtenä suomalaisen kielentutkimuksen piirteenä on jo kymmenkunta vuotta vallinnut eriateinen metodihakuisuus. Toisaalta on pyritty olemaan mukana siinä, mitä maailmalla lingvistiikan alalla tapahtuu, ja toisaalta on pyritty soveltamaan ja luomaan omalta pohjalta. Teorioita ja niihin pohjautuvia metodeja etsivä ja kokeileva dynaamisuus on nyt ulottunut myös onomastiikkaan.

Mauno Koski